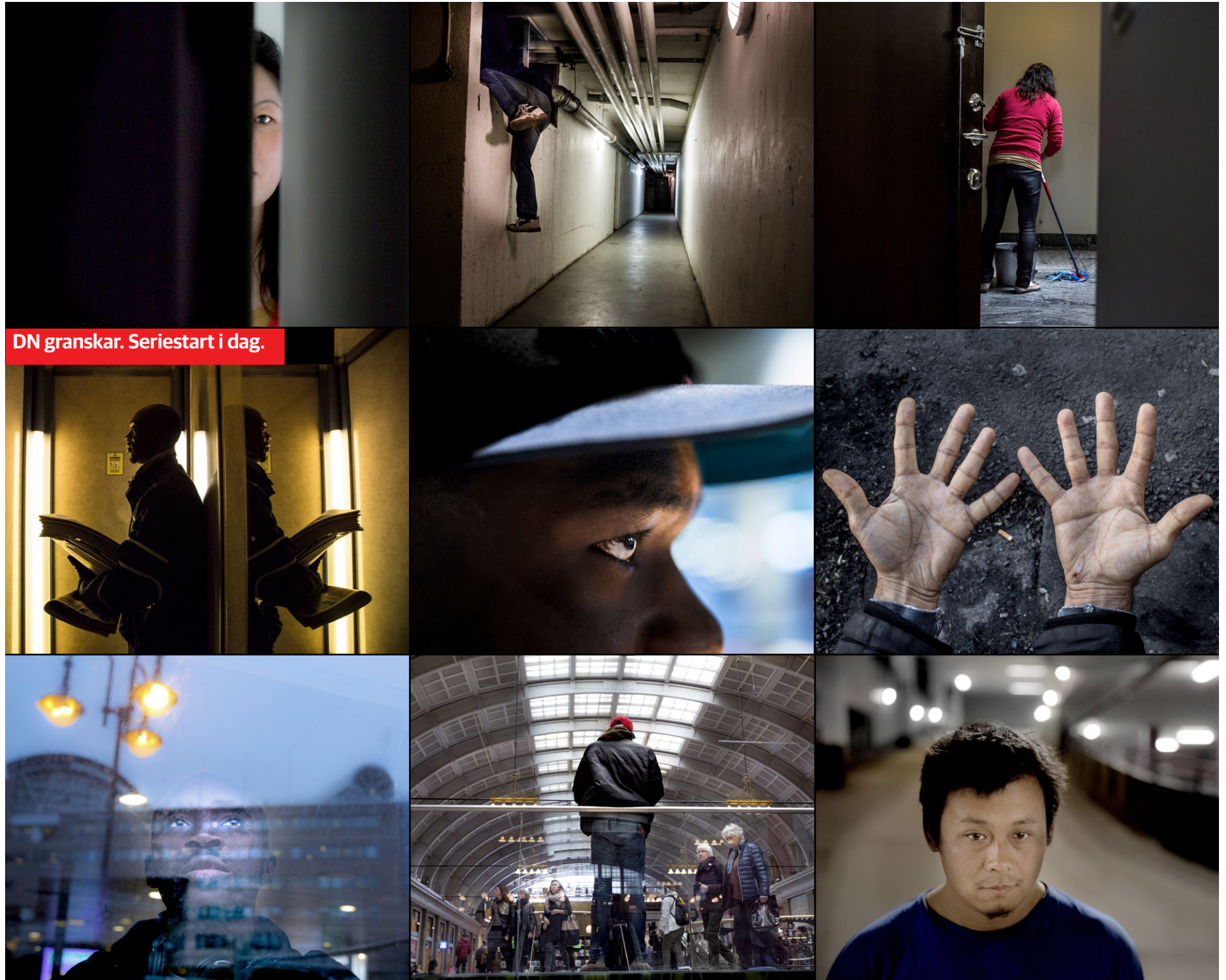

DAGENS NYHETER.

LÖRDAG 23 MAJ 2015 ● SVERIGES STÖRSTA MORGONTIDNING ● GRUNDAD 1864 ● PRIS 35 KRONOR

DN granskar. Seriestart i dag.

DE OSYNLIGA

”Vi är moderna slavar, ni svenskar ser oss inte”, säger de. De arbetar långa pass, ibland för under 20 kronor i timmen. Packar bröd. Städar. Tar hand om sjuka. DN inleder i dag en serie om migranterna som utnyttjas på en hänsynslös arbetsmarknad.

DN:s reportrar Niklas Orrenius och Josefin Sköld och fotografen Roger Turesson har i flera månader följt fattiga migrantarbetare. Nyheter 8-13

Nyheter Fler handläggare sparar miljoner

Fler socialsekreterare minskar bi-dragsberoendet, visar ett pilotprojekt i Gävle. 80 procent av klienterna kunde bryta sitt bidragsberoende. Sprids metoden kan kommunerna spara stora summor, enligt konsultfirman Pwc. **Nyheter 14**

Världen Missnöjet jäser i Ukrainas armé

Ukrainas president varnar för att Ryssland förbereder en offensiv i området kring Donetsk. Samtidigt klarar den ukrainska armén knappt av att förse sina soldater med uniformer och utrustning, rapporterar DN:s Ingmar Nevéus. **Världen 18-19**

Eurovision song contest Kvällens final blir en nästan outhärdligt nagelbitande tillställning.

DN:s **Hanna Fahl** inför finalen, där **Måns Zelmerlöw** är en stor favorit. **Kultur 12-15**

Stockholm Vården klarar inte gravida män

Peter och Henrik väntar sitt första barn. Men mötena med sjukvården i samband med graviditeten har varit komplicerade – landstingets journalsystem klarar inte av gravida transpersoner. **Stockholm 4-5**

Motor Audis stadsjeep smart men dyr

Smart, säker, elegant och rolig att köra. Det är DN:s motorredaktör Jacques Wallners omdöme om Audis nya Q7. ”Det är trivsamt med allting i bilen – ända tills den måste betalas”, skriver han. **Motor • Nyheter 28-29**

DN granskar. #deosynliga

LÖNEN: 19 KRONOR SOVER: McDONALD'S

- De städar din mataffär, packar din frukt, tar hand om din kemptvätt. Jobbar evighetslånga arbetspass för 19 kronor i timmen under hot: "Jag kan skicka tillbaka dig!"
- Sveriges nya underklass lever mitt bland oss – men i en parallell värld. En slavliknande tillvaro där lagar som skyddar oss andra inte gäller.
- I dag lanserar DN en artikelserie om de osynliga migranterna: fattiga människor som saknar flyktingskäl men kämpar för ett dragligt liv i det svenska samhällets bottenstikt.

● En sen kväll på McDonald's vid Slussen lägger en 23-årig svetsare armarna över bordet och sjunker ned med huvudet. Ingen som känner Abir vet att han tillbringar natten här, på hamburgerrestaurangens bruna soffor.

I Italien talar de fortfarande om honom som ett av de lyckade exemplen. Abir från Marocko, som äntligen lyckades kravla sig ur arbetslösheten och lämna den sargade italien-

ska arbetsmarknaden bakom sig. Familjens äldste son har både jobb och lägenhet i det välstädade landet i norr. Tror föräldrarna. Abir har slutat höra av sig till dem. Om hans syster skriver till honom på Facebook och ber att han ska komma hem svarar han inte. Han skäms.

Ett gäng festglada killar i hans egen ålder släntrar in genom dörarna till hamburgerkedjan. Abir följer dem med blicken.

– Det där var jag, förut. Han blir tyst.

– Jag hade också bil, en flickvän och rena kläder. Den som sitter här är en annan person. Jag känner inte igen mig själv i honom.

● ● ●

I april i år drucknade över tusen migranter när överlastade båtar kapsejsade i Medelhavet. I Sverige och i resten av EU handlade diskus-

sionen efteråt nästan uteslutande om de migranter som har flyktingskäl, som syrier och eritreaner.

Så är det ofta i debatten om migration. Det är enklast att prata om dem som frustrerade Röda korsetanställda kallar "de fina migranterna": de som flyr krig och omedelbar förföljelse. De ska få humanitära visum, kunna bli kvotflyktingar, ges lagliga vägar in i Europa.

Men många som kommer till

Europa på båtarna över Medelhavet eller med flyg på EU-visum som de har köpt dyrt av korrupta ambassadtjänstemän tillhör en annan grupp: ekonomiska migranter. Fattiga människor som saknar formella flyktingskäl, som tar sig till Europa i hopp om arbete och ett uthärdligt liv.

– De här människorna är osynliga. Europa måste erkänna att de finns och ge dem en plats i samhället, säger FN:s särskilde rapportör för migranternas rättigheter, juridikprofessorn François Crépeau.

Blicken halkar lätt. Många av oss vill inte se. Men invånarna i skuggsamhället finns överallt i Sverige, mitt bland oss.

Här lever Kanya från Kambodja, som jobbar på skönhetssalong i Stockholm, sex dagar i veckan för 7000 kronor i månaden. Nigerianska Rose, som städar åt en stor

Abir från Marocko har permanent uppehållstillstånd i Italien och kom till Sverige för att arbeta i höstas. Han försöker lära sig svenska och tillbringar många timmar på biblioteket varje vecka. Sparpengarna är slut sedan länge och på nätterna sover han på härbärgen, utomhus och på McDonald's. Något jobb har han ännu inte lyckats få. Men att åka tillbaka till Italien igen är uteslutet.

svensk hotellkedja och inte vågar protestera mot lönen på 37 kronor i timmen. Rumänske Andrei: daglönare i köket på en av Stockholms italienska restaurangkedjor med en timlön på 35 kronor.

Människorna i det parallella samhället är ofta rädda: för chefen, för Migrationsverket, för att mista den lilla inkomst de lyckats knappa åt sig. Vi har träffat dussintals människor som först velat prata med oss, drivna av ilska över usla villkor och övergrepp – men som sedan ångrat sig för att det känts för farligt. De är livrädda och vill inte att vi konfronterar deras chefer. Villkoren de jobbar under skulle aldrig accepteras av svenskar, men de finner sig i det eftersom andra alternativ ter sig värre.

Därför kan en grisfarmare i Västsverige ha papperslösa män från Afrika och Mellanöstern som

skyfflar skit för femton kronor i timmen. Därför kan en bilverkstad låta Muhammed från Egypten slita gratis i två månader – för att sedan säga: tyvärr, din tjänst var en provanställning, du får inga pengar av oss. Därför finns ett skrymsle på en byggarbetsplats på Östermalm, där papperslöse rivaren Federico från Bolivia ska krypa in och gömma sig om polisen dyker upp.

Fattiga migranter är inte korjade, understryker FN:s rapportör François Crépeau. De skulle inte riskera livet för att ta sig till Europa om det inte fanns jobb här.

–Jag vet att européer ibland säger ”det finns inga jobb ens till våra egna medborgare”. Men det är helt enkelt inte sant.

Det finns jobb, påpekar François Crépeau. Jobb som är en del av vår ekonomi. Extremt lågbetalda svarta arbeten i jordbruket, i res-

taurangkök, på bilverkstäder, på Och i livsmedelsbranschen.

● ● ●

Abir har varit i Sverige i snart ett halvår. Han kommer ursprungligen från Marocko. Han har permanent uppehållstillstånd i Italien och kan röra sig fritt mellan EU-länderna.

De första månaderna höll han humöret uppe. Han bodde på härbärge och tänkte på det han hört alla säga: Sverige är det enda landet utan söndertrasad ekonomi. På dagarna sökte han jobb: först som svetsare, sedan som byggnadsarbetare.

Efter många nej tvingades han göra som många andra i samma situation: åka till grossistområdet Årsta partihallar.

I en jubileumsskrift från Stock-

holms stad kallas Årsta partihallar ”Stockholms gröna skafferi”. Härifrån distribueras nästan all frukt och alla grönsaker som konsumeras i storstadsområdet. ”Hanteringen gör att priserna hålls nere och kvalitén höjs på produkterna”, skrev tidigare finansborgarrådet Carl Cederschiöld (M).

Arbetslösa marockaner, libyer, algerier och egyptier har ett annat namn för Årsta partihallar: ”sista anhalten”. Hit går man för att få ett daglönejobb när man är pank och inte har något annat val.

Abir känner sig lika förnedrad varje gång. Efter tretton timmars arbete brukar han få ett par hundralappar i handen. Femton kronor per timmes slit.

Sista gången, tänker han på tunnelbanan på väg till Årsta partihallar, detta är sista gången. Han

spelar i hemlighet in samtalet med chefen. De talar arabiska.

Abir:

–För jobb från klockan fyra på morgonen till klockan fem på eftermiddagen så är 250 kronor för lite, jag lovar det är för lite. Jag är en människa, inte en del av ett träd.

Chefen:

–Vi får prata om det och komma överens. Vare sig du gillar det eller inte. Jag bryr mig inte om du har papper eller inte, jag behandlar dig bara som människa.

Abir:

–Det finns inte en människa här i Sverige som jobbar för 250 kronor per dag.

Chefen:

–Fråga dina kompisar hur mycket de jobbar för.

Abir:

– 250 kronor är för lite. Man får mer i Italien.

Så gjordes jobbet.
Granskningen
● Tusentals fattiga migrant-arbetare utnyttjas i Sverige, i en skuggvärld där lagar som skyddar oss andra inte gäller. För löner under 20 kronor i timmen packar de mat, skyfflar gödsel och städdar. I reportageserien De osynliga avslöjar DN hur arbeten som bygger på hänsynslöst utnyttjande och slavliknande förhållanden numera är en integrerad del av vår samhällsekonomi.
Reportrarna & fotografen
● Under vintern och våren har reportrarna Niklas Orrenius och Josefin Sköld och fotografen Roger Turesson träffat över hundra utnyttjade migrantarbetare över hela landet. Gemensam nämnare för nästan alla: en enorm rädsla.
Nästa del
● De tvingas till sex för att få ut sin lön. Om kvinnorna i den svenska arbetsmarknadens botten-skikt.
Läs mer
● Följ den fortsatta granskningen på fokus.dn.se . Bloggen #deosynliga uppdateras hela tiden med extramaterial och nya uppgifter.
Tipsa DN
● Är du utnyttjad eller känner du till någon som är det? Har du sett något misstänkt på arbetsmarknaden? Tipsa DN:s reportrar på dngranskar.dn.se .

Nyheter

DN granskar. #deosynliga

Mannen i Vallentuna söker personliga assistenter bland nyanlända som inte kan svenska och inte vet sina rättigheter. Den som har en svensk flickvän får inte jobb, berättar Mouhammed Dione från Senegal som själv arbetat för Farook under två månader.

När pengarna är slut gör Abir som många andra i samma situation – åker till grossistområdet Årsta partihallar – där migranter får lasta bröd, frukt och grönsaker för ett par hundralappar om dagen, ungefär 20 kronor i timmen.

Facket chockat. ”Nepaleserna var i princip livegna. Arbetsgivaren tog deras identitetshandlingar.”

Chefen:

– Det är Italien, det här är Sverige. Om du vill ha bättre jobb så är det väl bara att gå runt och fråga var du kan få bättre.

Efter nattpasset slänger Abir sin värkande kropp i underslaven i en våningssäng på ett hårbärge han har lyckats få plats på. I tretton timmar har han burit brödkartong efter brödkartong från lastbilar och in på lagret. Sedan ut till nya lastbilar igen.

Efteråt fick han 250 kronor, 19 kronor per timme.

– Chefens sedelbunt var så tjock att fickan höll på att gå sönder. Alla får och tar betalt med cash. Det är som en enda stor svartmarknad, säger Abir.

Abir har funderat på varför hans arbete värderas så lågt. Han har sin uppfattning klar.

– Titta bara hur det ser ut i affärerna och det som säljs på torgen, det är mycket som är billigt och många som vill handla billigt. Våra löner sätts utifrån att det är så.

François Crépeau, FN:s rapportör för migranternas rättigheter, menar att många svartarbetande migrantarbetare kommer att fortsätta hamna i exploatering och förtryck så länge deras existens inte erkänns av samhället.

– Många européer är nöjda med hur det är i dag, med lågpristomater och billiga städerskor. Och migranten som sliter för 20 kronor i timmen saknar röst i dag.

Varför är det så?

– Migranter röstar inte i val. Att misstänkliggöra migranter och migration är standard i europeisk politik. Den nationalistiska och populistiska retoriken dominerar numera även bland mainstream-politiker.

François Crépeau anser att politiker som säger att gränserna kan stängas vilseleder sina väljare. Globaliseringen är en kraft som inte går att stoppa, menar han, och människors rörlighet över gränserna är en del av den.

– Gränser är porösa. Det är en illusion att tro att vi kan stänga dem.

Migranterna kommer att fortsätta att komma oavsett vilka åtgärder som sätts in, det har visats om och om igen. I stället för att kämpa emot och blunda för utvecklingen borde vi hantera migrationen. Göra den laglig.

I Sverige och i flera andra europeiska länder finns en oro för att välfärdssystemen ska braka samman om gränserna öppnas.

– Ofta tänker folk inte på att det blir fler skattebetalare som bidrar till ekonomin om de svarta jobben blir vita. Européer måste också vänja sig vid att varor kostar vad de borde kosta, säger François Crépeau.

FN:s rapportör pekar ut en bransch där svartarbetet och exploateringen av migrantarbetare ökar i Europa.

– Omsorgen om gamla och sjuka.

Så fort han lyckas skaffa ett turistvisum till Danmark så sticker Bhola Man Jimée från Nepal. Han tänker inte återvända, åtminstone inte utan pengar. Året är 2010, Bhola är trettio år och jobbar som bilmekaniker. Han tjänar tusen kronor i månaden och klarar sig knappt. Nepal, det är fattigdom, misär och hopplöshet.

I Europa – där finns framtiden. Helst vill Bhola till Sverige. En kompis som redan har gjort resan har berättat om det nordeuropeiska landet. Det är tufft i Sverige, säger kompisens, men det går att få jobb. I så fall kan man skicka hem ganska mycket pengar till familjen i Nepal. Bli en lyckad man i ett rikt västland, i stället för att slita hund hemma.

I slutet av 2010 söker Bhola asyl i Sverige. Samtidigt hör han om ett jobb. Man ska vara en sorts betjänt åt en rullstolsburen man i ett hus i en ort som heter Vallentuna. Städa, tvätta, laga mat. Hjälpa mannen att gå och handla.

Bhola träffar den rullstolsburne, en svensk-afghansk man som vi i detta reportage kallar för Farook. Farook talar hindi, så Bhola och han kan förstå varandra. Nepalesiska och hindi är närbesläk-

tade språk, lite som svenska och norska.

Farook var en gång egenföretagare. 2001 tog han emot en fin utmärkelse för sitt entreprenörskap i Stockholm. Prisjuryn ville lyfta fram goda exempel och förebilder bland personer med utländsk bakgrund i Sverige.

Efter ett kirurgiskt ingrepp blev Farook rullstolsburen. Han har rätt till assistans dygnet runt och får varje månad 333132 kronor av Försäkringskassan för att anställa personal.

Jobbet är konstigt, tycker Bhola. Man ska inte bara passa upp på Farook utan även på hans hustru och barn, tvätta deras kläder och städa deras rum. Bhola jobbar runt 80 timmar per vecka. Han börjar nio på morgonen och slutar nio på kvällen, oftast sju dagar i veckan. Ibland skriker Farook på honom, klagar på att han städar dåligt och ger honom meningslösa arbetsuppgifter, som att putsa redan rena glas.

Men han får i alla fall pengar. 29 kronor i timmen, 10 000 kronor före skatt varje månad. Han kan börja skicka hem pengar till sin flickvän och föräldrar och syskon.

Så kommer avslaget från Migrationsverket. Bhola saknar rätt till asyl. Men Farook vill inte mista sin hårt arbetande uppassare som inte vet något om svensk arbetsrätt eller vilken lön han egentligen har rätt till. När Bhola avvisas till Nepal säger Farook: jag fixar arbetstillstånd till dig.

I början av 2012 är tillståndet klart. Bholas formella arbetsgivare är inte Farook utan assistansbolaget Närkraft, som står skrivet på Farooks vuxna dotter. Dottern är fälld för flera brott. I en dom från 2013 uppger hon att hon saknar arbete och försörjs av sin sambo – samtidigt som hon alltså är företagare i assistansbranschen.

En ombudsman på fackförbundet Kommunal kallar dottern för en mål-vakt som ”inte kan någonting om att driva företag”. Allt tyder på att det i själva verket är Farook som styr.

För Bhola och hans arbetskam-

Fakta.

Så fungerar arbetstillstånd

- Personer från länder utanför Europa måste ansöka om arbetstillstånd för att få arbeta i Sverige. Huvudregeln är att tillståndet måste vara beviljat av Migrationsverket innan personen kommer hit. Även facket ska ges möjlighet att uttala sig om ansökan.
- Enligt Migrationsverket måste arbetsgivaren ha annonserat ut tjänsten inom både Sverige och EU i minst tio dagar. Vidare ska arbetsgivaren också intyga att den betalar avtalsenligt lön och teckna försäkringar för den anställda.
- Under 2014 avgjordes 51 401 ansökningar om uppehålls- och arbetstillstånd grundat på arbete i Sverige. Av dem fick 41 093 bifall, 8 101 avslag och 2 207 avvisades eller skrevs av.

Källa: Migrationsverket

rater är detta självklart: Farook må vara rörelsehindrad, men han är bossen. Farook och hans vuxne son möter Bhola på Arlanda när han återvänder till Sverige.

Några månader senare har Farook och hans familj tagit Bholas pass. Familjen har öppnat ett personkonto i Bholas namn och fått honom att skriva på en fullmakt: Farooks dotter har nu rätt att fritt ta ut pengar på Bholas konto.

– Du behöver inte veta varför, du ska bara skriva på, säger Farook när Bhola frågar om syftet.

Bhola lyder. Han kan ingen svenska, vet inget om hur saker fungerar i Sverige. En tanke börjar gro: kanske är det just så Farook vill ha det?

En sommardag samlar Bhola mod och ber sin arbetsgivare om att få tillbaka sitt pass. Farook blir irriterad. Han fräser:

– Jag kan skicka tillbaka dig till Nepal på två minuter.

”Ingen av assistenterna som Försäkringskassan träffat har någonsin fått något lönebesked. De har alltid fått skriva under sina tidrapporter blanka, dvs deras arbetstider har inte varit ifyllda, vilket innebär att de inte vet vilka arbetstider som redovisats till Försäkringskassan.”

Ur Försäkringskassans rapport om Närkraft Assistans, februari 2013.

”Försäkringskassan har vid två tillfällen träffat fyra tidigare anställda assistenter med härkomst från Nepal. Företaget anställer i stor utsträckning assistenter från Nepal och nu på senare tid även från Pakistan och Indien. Enligt assistenternas anställningsavtal är deras månadslöner mellan 9 000 och 12 000 kronor inkl. övertid, restid, OB, jour och beredskap.”

Ur Försäkringskassans rapport om Närkraft Assistans, februari 2013.

Jag är Farooks slav nu, tänker Bhola Man Jimée. Det är sommar 2012 och Bhola jobbar nästan varje

Bilmekanikern Bhola Man Jimée från Nepal köpte ett turistvisum och kom till Sverige för att arbeta år 2010. I hemlandet väntade familjen spánt på pengarna han skulle skicka. Som personlig assistent arbetade Bhola Man Jimée minst 80 timmar i veckan för 29 kronor i timmen.

dag, elva, tolv timmar om dagen. Farook blir allt svårare att ha att göra med, tycker Bhola och hans assistentkolleger. Bossen är lynnig, får vredesutbrott och ger underliga direktiv. Bhola får en order: räkna småfåglarna i trädgården.

Bhola är folkbokförd på Farooks adress. Ibland kommer brev med hans namn på. Bhola ser sin post – men tillåts inte röra breven. Han får inte ens titta i tidningen. Bhola får intrycket att Farook vill hålla honom ovetande om hur det svenska samhället fungerar.

– Jag tror att det var därför han gillade mig. Jag kunde inte läsa eller skriva svenska eller engelska. Jag var snäll och formbar, säger Bhola.

I augusti 2012 får Bhola en ny assistentkollega: den 25-årige nepalesen Chet Bhujel. Han pluggar freds- och konfliktskunskap på Malmö högskola. En nepalesisk kompis har tipsat om assistentjobbet som ett sätt att tjäna lite extrapengar.

I Malmö har Chet tidigare mött restaurangägare och andra chefer som låter nyanlända migranter slava för usla löner. Han inser snart att Farook är en av dessa chefer som utnyttjar sina anställda grovt. Allra sämst behandlar han Bhola.

– Det var så tydligt att han såg ned på Bhola för att han inte var utbildad. Han tryckte ned honom hela tiden. Mig var han trevligare emot – i början, säger Chet Bhujel i dag.

Chet hör Bhola be Farook om att få gå på SFI för att lära sig svenska. Farooks svar: ”Du är här för att arbeta, inte för att studera.” Han säger till Bhola: Farook utnyttjar dig. Han utnyttjar oss alla. Vi tjänar för lite. Han har tagit ditt pass. Och bankkontot han har öppnat i ditt namn? Du har ju inte ens fått ett bankkort! Bhola, Chet och de andra nepalesiska kollegerna bestämmer sig för att ta strid. De vänder sig till fackföreningen Kommunal och blir medlemmar. Kommunals ombudsmän reagerar med bestörtning på arbetsvillkoren hos Farook.

– De behandlades som djur. Som boskap. De bodde i en lägenhet som kontrollerades av familjen och job-

bade nästan jämt, säger Peter Jonsson, ombudsman vid Kommunal.

– Nepaleserna var i princip liv-egna. Arbetsgivaren tog deras identitetshandlingar och läste in dem i ett skåp, säger Jessica Klemetsson, ordförande i Kommunal Stockholms norra sektion.

I början av 2013 hålls en förhandling mellan Närkraft och Kommunal. Närkraft erbjuder fem nepalesiska assistenter kompensation för att de fått för lite lön. Bhola kan få 50 000 kronor, meddelar Närkraft.

Bhola tackar nej. Närkraft är skyldigt honom mer än tre gånger så mycket, enligt Kommunals beräkningar. Han känner sig förnedrad och dum. Jag borde ha genomskådat bluffen tidigare, tänker Bhola, men aldrig att jag ger mig nu. Kommunal anser sig inte kunna driva ärendet vidare – så Bhola anlitar en advokat för att få tillbaka sina pengar.

Närkraft och Farook har nu hamnat i myndigheternas sökarljus. Försäkringskassan hittar oegentligheter. Socialstyrelsen och senare Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) beslutar att dra in Närkrafts tillstånd att bedriva assistansverksamhet. Orsaken: inkompetens.

Den 10 november 2014 fastställer kammarrätten Ivos beslut: Närkraft Assistans förbjuds att bedriva assistansverksamhet.

”Hindi speaking housekeeper. Närkraft Assistans. Arbetsuppgifter är bland annat att hjälpa en äldre rullstolsburen man att handla, städa, tvätta, diska, laga mat, följa med på läkarbesök, toalettbesök, duscha med mera. Antal tjänster: 4. Sista ansökningsdag: 1 maj 2015.”

Annonser som under våren 2015 publiceras på Blocket Jobb. Flera liknande annonser från Närkraft Assistans publiceras samtidigt på andra jobbsajter.

– Närkraft! Aldrig att jag jobbar där igen.

Mouhammed Dione från Senegal skrattar stort och skakar på huvu-

det. Han sitter på en av Stockholms mötesplatser för papperslösa och EU-migranter.

– Vi är flera senegaleser som jobbat för Farook. Elak man.

Han är 35 år, Mouhammed Dione. Liksom många jobbsökande afrikaner som anlänt till Sverige den senaste tiden har han jobbat flera år i Sydeuropa.

– Jag bodde i Alicante. Det var bra, jag jobbade på byggen och på restaurang. Så kom krisen. En kompis sa: kom till Sverige, här finns jobb.

En senegalesisk bekant berättade för den nyanlände Mouhammed om betjäntjobbet hemma hos Farook. I januari började Mouhammed jobba för Närkraft – trots att bolaget då förlorat sin rätt att bedriva assistansverksamhet. Farook klagade på att Mouhammed inte strök hans kläder tillräckligt bra.

– Han kunde skälla för allt möjligt. Men första månaden fick jag åtminstone betalt: 10 000 kronor i handen för en månad.

Andra månaden fick Mouhammed bara 5 000 kronor, säger han. Då slutade han jobba. Han tycker sig ha genomskådat Farooks upplägg.

– Farook vill inte ha svenskar som anställda. Har man en svensk flickvän får man inte heller jobb hos honom. Han vill ha nyanlända så att han ska kunna lura oss. Men han lurar inte bara oss – han lurar er alla. Han får massor av skattepengar för att anställa assistenter, men stoppar det mesta i egen ficka, säger Mouhammed Dione.

Nepalesen Chet Bhujel bekräftar Mouhammeds bild:

– Inga svenskar skulle acceptera att jobba så mycket för de lönerna. Inga invandrare heller, om de varit här ett tag och förstår hur Sverige fungerar. Men nyanlända kan han lura. Farook har satt i system att byta ut sin personal ofta. Få jobbar längre än två månader där, säger Chet Bhujel.

För Chet Bhujel, Bhola Man Jimée och Mouhammed Dione är det viktigt att DN publicerar deras namn och bild i tidningen. De vill visa att de står för sina anklagelser.

– Farook fortsätter att utnyttja folk. Det måste få ett slut, säger Mouhammed Dione.

När DN konfronterar Farook i hans hem tillbakavisar han alla anklagelser, även fackets, som lögn. Han beskriver sig som en bra arbetsgivare. Han uppger att hans personliga assistenter – just nu nio stycken – tjänar mellan 11 000 och 18 000 kronor i månaden. Resten av de 333 000 han får i månaden av Försäkringskassan går till ”administration”, säger Farook.

Vem sköter din administration?

– Ett företag som heter Närkraft Assistans, säger Farook.

Flera som jobbat här säger till oss att de tjänat mellan 5 000 och 10 000 kronor per månad fast de jobbat oerhört mycket mer än heltid?

– Nej, det stämmer inte.

Vi har uppgifter om att du bara vill anställa nyanlända invandrare.

– Nej, det är fel. Men jag är själv muslim. Jag vill helst ha muslimer här, som kan hjälpa mig att be. Som kan laga min mat. Som kan göra det lättare för mig.

Närkraft Assistans annonserar just nu efter assistenter åt dig – trots att företaget förlorat rätten att bedriva assistansverksamhet. Vad säger du om det?

– Närkraft har inte rätt att bedriva assistansverksamhet, men de sköter min administration. Jag har inget med Närkraft Assistans att göra. Det är en annan person som driver det.

Är det en släkting till dig?

– Ja, min dotter.

I de jobbannonser som ligger ute på nätet nu står det ju Närkraft Assistans, adressen till det här huset och så ditt namn?

– Jag vet inte vem som har lagt ut de annonserna. Det skrivs mycket om mig som är fel på nätet.

Om man går till träffpunkter för papperslösa och migranter i Stockholm så pratar folk om dig där, att du utnyttjar nyanlända. Människor som jobbat hos dig känner sig lurade. Facket säger också det. Varför tror du att det är så?

– Se med era ögon, jag är ➡

Fakta. Personerna i reportaget

Abir. 23-årig svetsare från Marocko med permanent uppehållstillstånd i Italien. Har varit i Sverige och sökt arbete i sex månader. Har bland annat arbetat på Årsta parti-hallar för 20 kronor i timmen.

François Crépeau. FN:s särskilde rapportör för migranternas rättigheter. Anser att Europa måste erkänna de ekonomiska flyktingarna och ge dem en plats i samhället.

Farook. Fingerat namn på rörelsehindrad man i Vallentuna. Anklagas för att systematiskt utnyttja nyanlända migranter under slavliknande förhållanden i hans hem.

Bhola Man Jimée. Kom till Sverige från Nepal 2010 och utnyttjades kraftigt som personlig assistent hos den rörelsehindrade Farook i Vallentuna. Fråntogs sitt pass och sina rättigheter. Lever i dag som papperslös.

Chet Bhujel. Nepalesisk student i Malmö som arbetat som assistent hos den rörelsehindrade Farook i Vallentuna.

Mouhammed Dione. Kommer från Senegal och har arbetat som assistent hos den rörelsehindrade Farook i Vallentuna.

Pape. 36-årige Pape kommer från Senegal och har bildat l'Association des immigrants africains en Suède, där han bland annat informerar nyanlända fransktalande migranter på Centralen om var man kan sova, vilka papper man behöver och hur man undviker att bli alltför utnyttjad i Sverige.

Kristin Stenerhag. Upptäckte tillsammans med maken Ulf att de rumänska stenläggarna som byggde muren i deras trädgård i Gustavsberg arbetade under slavliknande förhållanden.

Nyheter

DN granskar. #deosynliga

När Pape från Senegal märkte att även arbetande migranter tvingades sova på gatan i Sverige tänkte han "vi måste organisera oss". I dag har hans organisation l'Association des immigrés africains en Suède ett trettiotal medlemmar bland Stockholms nyanlända migrantarbetare.

Kristin Stenerhag i Gustavsberg upptäckte att stenläggarna i familjens trädgård arbetade under mycket svåra förhållanden till låga löner. I smyg packade hon ihop säckar med kläder och skickade med de livrädda rumänerna hem.

Hon såg utnyttjandet. ”Jag räknar i huvudet och inser att det är en usel lön. Mindre än 30 kronor i timmen.”

sängliggande. Hur skulle jag kunna vara en slavdrivare, utnyttja människor?

Du uppgav till Migrationsverket att Bhola skulle få avtalsenlig lön – men i själva verket fick han bara tiotusen kronor i månaden för extremt mycket arbete.

– Bhola var inte min anställd. Det var Närkraft Assistans som anställde honom.

Menar du att Kommunal ljuger när de säger att din dotter är en målvakt, att det i själva verket nog är du som står bakom Närkraft?

– Ja. De ljuger. Det är en prestige-fråga för dem.

Har du kvar Bholas pass?

– Fråga Bhola om hans pass. Jag har det inte.

Närkraft Assistans erbjuder i en förhandling Bhola 50 000 kronor för att han fått för lite lön hos dig. Varför gjorde ni det om du nu säger att allt har gått rätt till?

– Varför pratar ni med mig om det? Jag är inte Närkraft Assistans. Nu får ni gå. Lämna mitt hus, säger Farook.

När DN talar med Farooks dotter, som formellt äger Närkraft, säger hon att ”det är tråkigt” att Närkraft förlorat rätten att bedriva assistans-verksamhet. Hon förnekar att nepaleserna utnyttjades. Anställningskontrakten med de låga lönerna ”blev fel”, säger hon.

● ● ●

Mouhammed Dione från Senegal, som under januari och februari jobbade åt Farook, har hittat ett nytt jobb på ett bygge. Det är hårt slit men lönen är okej, säger Mouhammed. Hundra kronor i timmen. Tyvärr är det bara ett par dagar i veckan, så han letar efter andra arbeten.

Svartjobb? frågar vi. Mouhammed tvekar kort, och svarar sedan nej. Han visar upp ett spanskt id-kort och säger att han har rätt att jobba i Sverige på grund av sin status som permanentboende i Spanien.

Mouhammed tillhör en snabbt växande grupp migranter i Sverige med oklar juridisk status, i grä-

zonen mellan papperslös och EU-medborgare.

De har ofta sitt ursprung i afrikanska länder som Senegal, Marocko eller Ghana, men har i årtal levt och arbetat i Italien eller Spanien. Deras uppehållstillstånd därifrån ger dem rätt att resa inom EU och stanna i Sverige i tre månader. Om de ska jobba här måste de egentligen ha arbetstillstånd – som endast kan sökas från utlandet.

Den snåriga juridiken kring deras legala status i Sverige gör att de i praktiken blir som papperslösa – med den viktiga skillnaden att polisen inte aktivt jagar dem för att avvisa dem ur landet.

Att gruppen lever utanför samhället och har svårt att bevaka sina rättigheter blir tydligt för Mouhammed när han slutar jobba hos Farook. I ett försök att få ut sin resterande lön vänder han sig till Fackligt center för papperslösa.

Centret är ett samarbete mellan flera fackförbund inom LO, TCO och Saco. Det uttalade syftet är att ”hindra att papperslösa och asylsökande utnyttjas på arbetsmarknaden och ge hjälp till dem som råkat illa ut”.

Mouhammed berättar om vad han varit med om, och Fackligt center för papperslösa lovar att försöka hjälpa. Centret slussar ärendet vidare till Kommunal. Mouhammed lämnar sitt telefonnummer. Flera månader går utan att någon ringer.

När DN kontaktar Kommunal för att undersöka vad som hänt får vi beskedet att Kommunal enbart driver ärenden för sina medlemmar.

– Och den här mannen är ju papperslös. Papperslösa får inte bli medlemmar i Kommunal. Så vi kan inte driva hans ärende med någon energi och kraft, säger Fredrik Johansson från Kommunal Stockholm.

Sten-Erik Johansson på Fackligt center för papperslösa var den som först tog emot Mohammed Diones ärende. Han grymtar irriterat i telefonen när DN berättar om beskedet från Kommunal, och påminner om att Kommunal faktiskt lovat att dri-

va papperslösas ärenden – det står i centrets stadgar.

Vad är poängen med att vända sig till Fackligt center för papperslösa om facket inte, som i Mouhammeds fall, driver den papperslösas ärende?

Sten-Erik Johansson suckar.

– Det är en bra fråga.

● ● ●

Nej, tänker 36-årige Pape från Senegal när gryningen närmar sig, det här håller inte längre. Vi måste organisera oss.

Han har tillbringat en natt utomhus nära Stockholms Central, försökt sova tillsammans med andra senegalesiska män som kommit till Sverige i jakt på jobb. Pape har en syster som bott i Stockholm i tjugo år. Han skulle kunna sticka hem till henne och sova, men vill inte överge sina landsmän som helt saknar kontakter i Sverige.

Några månader senare har Pape bildat l'Association des immigrés africains en Suède. Föreningen har ett trettiotal medlemmar bland Stockholms nyanlända. De flesta kommer ursprungligen från fransktalande afrikanska länder och har liksom Pape bott och arbetat länge i Italien eller Spanien.

– Många kommer hit och tror att Sverige är ett paradys. Men här man inga kontakter blir livet snabbt ett helvete, säger Pape.

Själv har han varit i Sverige i ett par år, med ett avbrott på ett par månader i vintras då han åkte tillbaka till Senegal för att hälsa på sin dotter. Just nu har han jobb som diskare på ett hotell norr om Stockholm och brinner för att göra livet lättare för personer som nyss kommit till stan.

– De flesta tvingas jobba svart, de har inget val. De får femtio kronor i timmen på något bygge eller på en städfirma.

Flera kvällar varje vecka går Pape runt på Stockholms Central. De nyanlända sitter ofta på bänkarna nära McDonald's med sina väskor. Pape går fram till dem, börjar prata, berättar lite om hur det funkar i Sverige. Var man kan sova, vilka

Fakta.

Inkomna ansökningar om arbetstillstånd

Fördelade på ursprungsland, 2014.

Källa: Migrationsverket

	Bifallna	Totalt
Thailand	3074	3784
Indien	3406	3489
Kina	1307	1464
Syrien	704	1287
Turkiet	450	604
Iran	428	578
Irak	238	489
Ryssland	329	372
Pakistan	229	339
Mongoliet	75	181
Nepal	18	37
Ghana	20	96
Senegal	7	8
Bolivia	16	28
Marocko	30	70
Kambodja	80	82
Nigeria	40	78
Egypten	134	213
Algeriet	15	15
Libyen	9	14

papper man behöver, hur man undviker att bli alltför utnyttjad.

– De nyanlända är precis som jag. Enda skillnaden är att jag har varit här lite längre. Utsatta måste hjälpa varandra. Ibland hör man ”var och en får klara sig själv” men det fungerar inte.

Papes organisation vill driva frågor som svenskundervisning även för papperslösa migrantarbetare. Om man inte kan svenska blir man lätt utnyttjad.

Pape och de andra medlemmarna i organisationen försöker tillsammans komma underfund med Sverige. Som hur hemlösheten ser ut. I alla länder finns hemlösa, säger Pape.

– Det ovanliga med Sverige är att det inte bara är missbrukare eller folk med psykiska problem som sover på gatan. Det kan även vara människor med arbeten.

Svenskar i gemen har inte upptäckt att Sverige har fått en ny, stor underklass, menar Pape.

– Vi är osynliga för svenskar. De ser inte oss.

● ● ●

De är smutsiga. Härjade. Sju eller åtta män som ser ut att vara mellan 30 och 60 år kliver ut från en vit skåpbil och hastar in i Kristin och Ulf Stenerhags trädgård i Gustavsberg. Kvar i skåpbilen sitter övervakaren: den man som arbetarna kallar bossen.

– När bossen var på plats vågade de knappt prata med mig, minns Kristin.

Dagen före var Ulf ute i trädgården och påtade när en försäljare dök upp. En kille som pratade irländsk engelska klev rakt in på tomten. Behövde Ulf få något fixat i trädgården, undrade irländaren. Någon stenläggning kanske?

Ulf kände sig stressad och störd: irländaren var framfusig och ställde sig lite för nära. Samtidigt hade han och Kristin faktiskt funderat på att anlägga en liten mur för att skilja av en del av trädgården. Han hörde sig själv nämna det för irländaren, ångrade sig genast och la snabbt till: Fast vi ska inte göra det nu.

Svenskar gillar billiga restaurangbesök och servicetjänster så mycket att de inte riktigt vill tänka på varför priserna är så låga, menar Chet Bhujel från Nepal som utnyttjats på den svenska arbetsmarknaden.

Foto: Anders Hansson

Försäljaren högg direkt. Vi bygger muren, sa han.

– Jag sa säkert tio gånger att jag inte var intresserad, och att jag hur som helst inte hade pengar för tillfället. Man han bara fortsatte: hur mycket har ni? Till sist sa jag att jag kanske kunde få ihop 15 000 kronor, mest för att bli av med honom. En sådan mur borde ju vara mycket dyrare, tänkte jag.

Irländaren sa: bra, vi bygger den för 20 000 kronor. Ulf föll till föga. Han fick försäljaren att lova att jobbet skulle vara vitt och på faktura.

Nästa morgon dyker alltså de tilltufsade arbetarna upp. Ulf är på jobbet men Kristin är hemma. När männen har slitit med murbygget i flera timmar utan paus går hon ut och försöker prata med dem. Är ni hungriga? Behöver ni hjälp med något?

– De är då jag märker hur rädda de är. De säger bara ”the boss, the boss” och tittar sig oroligt om.

En av jobbarna berättar att de är rumäner. Kristin börjar fundera kring deras arbetsvillkor och lön. Hon hämtar en dator från huset och använder Google translate för att kunna kommunicera. När bossen tillfälligt kört i väg med sin bil vägar rumänerna prata.

De berättar för Kristin att de betalat 1 500 kronor för resan till Sverige. De bor ute vid en tältplats vid Arlanda flygplats och jobbar tolv timmar per dag för tre irländska bröder. Irländarna ger dem 500 kronor per dag och drar av 150 kronor för mat och boende. De får bara betalt för de dagar då det finns arbete.

– Jag räknar i huvudet och inser att det är en usel lön. Mindre än 30 kronor i timmen.

När bossen kommer tillbaka ser Kristin honom skälla ut en av de äldre rumänerna. Han skriker att rumänen är ”stupid”. Den äldre mannen tittar ned på sina skor.

– Det var så tydligt hur förnedrande han tyckte att det var. Han blev fräntagen all värdighet, säger Kristin.

Erfarenheten med rumänerna muren blev en väckarklocka för familjen Stenerhag. De fick bra kon-

takt med de rumänska arbetarna, gav dem kläder och mat och hjälpte dem att ringa sina familjer i Rumänien. Ulf är engagerad i organisationen Not for sale som kämpar mot människohandel världen över.

– Vi måste ställa frågorna: Var är den här borren producerad? Vad har killarna på min biltvätt för arbetsvillkor? Vad tjänar de som tillverkat den här t-shirten?

Muren står kvar i familjen Stenerhags trädgård. En ständig påminnelse om de utnyttjade lågprisarbetare som finns i vårt samhälle.

– Vi är många som måste öppna ögonen och se dessa människor.

Bhola Man Jimée är i dag papperslös. Han lever utan uppehållstillstånd i ett europeiskt land. Det arbets- och uppehållstillstånd han hade när han jobbade åt Farook var knutet till Närkraft Assistans. Tillståndet slutade att gälla när anställningen upphörde.

Nu står Bhola utanför samhället. Han måste akta sig för polisen: han riskerar utvisning.

Ändå har han återfått en stolt glimt i ögonen. De senaste fem månaderna har han jobbat med trädgårdsskötsel, trädfällning och markunderhåll. Han har en chef som behandlar honom anständigt.

– Jag var en slav. Nu har jag fått tillbaka mitt liv, sammanfattar han.

Månadslönen är motsvarande 14 000 kronor efter skatt. Jo, Bhola betalar skatt i det land där han befinner sig. Det finns papperslösa som gör det. Varje månad skickar Bhola hem 6 000 kronor till Nepal. Pengarna går till hans flickvän, till hans föräldrar, till hans syskon. Bholas pengar gör att de slipper hungra. Efter jordbävningen har situationen i Nepal förvärrats ytterligare.

Bholas försök att via domstol få tillbaka de pengar som Närkraft och Farook är skyldiga honom misslyckades. Tingsrätten avvisade hans stämningsansökan på grund av en teknikalitet. Även Bholas försök att få tillbaka sitt pass och bankkort från Farook misslyckades –

polisen lade ned hans anmälan om egenmäktigt förfarande. Farook nekade. Brott kunde ej styrkas, ansåg polisen.

– Det känns som om mitt huvud ska gå sönder när jag tänker på det, säger Bhola Man Jimée.

Bholas arbetskamrat från mar-drömstiden hos Farook, Chet Bhujel, bor i Malmö. I januari i år tog han sin examen från programmet för freds- och konfliktforskning på Malmö högskola. Nu jobbar han som städare på Elite Hotel i Lund, ett vitt jobb där han tjänar 115 kronor i timmen. Innan han hittade det gick han runt till massor av restauranger i Malmö.

– Flera erbjöd mig 40 eller 50 kronor i timmen för att diska. Svart. Ofta är det papperslösa som sliter för de pengarna, säger Chet.

Han tillägger:

– Jag tror inte att svenskar förstår hur stor den svarta sektorn är eller hur många tusen människor som utnyttjas.

Chet berättar om synen i Nepal på Sverige: som ett drömland utan diskriminering, fattigdom och exploatering. Ett land där alla lyckas, där alla tjänar massor av pengar. Om man däremot har varit i Sverige eller något annat europeiskt land och kommer hem tomhänt – då är man en nolla i nepalesers ögon.

– Ta Bhola: Här i Europa är han utanför samhället och måste gömma sig. Men i Nepal är han en stor hjälte eftersom han skickar hem tusentals kronor varje månad.

Tiden hos Farook och efterspelet har gjort Chet Bhujel mer svartsynt och ändrat hans bild av Sverige. Tillsammans med Bhola tillbringade Chet flera månader med att försöka få rätt mot Farook via olika svenska myndigheter: Försäkringskassan, Skatteverket, tingsrätten och polisen.

Men Närkraft Assistans visade i efterhand upp lönebesked som sa att Chet, Bhola och de andra fått acceptabla löner för sitt arbete, runt 30 000 kronor i månaden.

Skatteverket gick på Närkrafts linje. Trots att det i nepalesernas anställningskontrakt med Närkraft

Fakta. Fyra migrantgrupper

Papperslösa

● Människor som är medborgare i ett annat land och som inte har tillstånd att vara i Sverige brukar kallas papperslösa eller irreguljära migranter. Vissa har fått avslag på sin asylansökan men väljer att stanna kvar, andra har tidigare haft ett giltigt uppehållstillstånd som gått ut eller har smugglats in i Sverige. Papperslösa barn under 18 år har rätt till sjukvård och tandvård i Sverige. Vuxna har samma rättigheter, om vården inte kan vänta.

Asylsökande

● Den som ansökt om asyl i Sverige har, precis som papperslösa, rätt till sjukvård och tandvård. Migrationsverket kan erbjuda tillfälligt boende. Den som inte har pengar har rätt till en dagersättning på 24 kronor för en ensamstående person som bor på ett tillfälligt boende, till 71 kronor per dag för en ensamstående person som ordnat sitt boende själv. Barn har rätt till mellan 12 och 50 kronor per dag.

EU-medborgare

● Den fria rörligheten innebär att EU-medborgare har rätt att resa till och vistas i ett annat medlemsland i tre månader. Man har rätt att stanna längre tid än tre månader i ett annat EU-land om man har ett arbete eller driver företag, studerar, är självförsörjande eller lever som pensionär.

TredjELandsmedborgare

● TredjELandsmedborgare, det vill säga personer som är medborgare i ett land utanför EU, har inte automatiskt rätt att bosätta sig och arbeta i något av EU:s medlemsländer. Men om tredjELandsmedborgaren bott i ett EU-land under fem år kan personen få status som så kallad ”varaktigt bosatt”. En varaktigt bosatt person har större möjligheter att flytta till andra EU-länder än en tredjELandsmedborgare utan denna status.

Källa: Röda korset, Migrationsverket, EU-upplysningen.se

stod att de endast skulle tjäna mellan 9 000 och 12 000 kronor i månaden för heltid plus ob och övertid. Trots att Närkraft tidigare varit villiga att betala tiotusentals kronor ersättning för utebliven lön. Trots att Försäkringskassan i sin utredning konstaterat att varken Chet, Bhola eller någon av de andra nepaleserna ”någonsin fått något lönebesked”.

Både Chet och Bhola tvingades till slut betala skatt baserad på den högre lönen, den som aldrig existerat annat än på papper.

– Så är det i Sverige: finns det på papper, ja då är det så. Myndigheterna lutar på papper men inte på människor. Därför kan Farook, som kan systemet, fortsätta att tjäna grova pengar på att bluffa sig fram. Och det finns många som Farook, säger Chet.

Under sina fem år i Sverige har Chet träffat många nyanlända invandrare, papperslösa och andra, som slitit under slavliknande former på svenska arbetsplatser. Han har tänkt mycket på varför Sverige med sina stolta arbetarrörelsetraditioner gör så lite åt den grova exploateringen av utsatta människor.

En förklaring, tror Chet, är att många svenskar gillar billiga restaurangbesök och servicetjänster så mycket att de inte riktigt vill tänka på varför priserna är så låga. Ett annat skäl är att exploateringen ofta sker inom etniska nätverk där alla inblandade, även de utsatta, är angelägna om att hålla tyst.

Men mest tror Chet Bhujel att det handlar om att offren är en grupp utan förankring i samhället, en grupp som få bryr sig om: nyanlända invandrare. Han minns när han följde med Bhola till polisstationen på Kungsholmen för att anmäla att Farook stulit Bholas pass och bankkort.

– De trodde inte på honom. Eller så brydde de sig bara inte.

Chet Bhujel och Bhola Man Jimée gick tysta från polisstationen till Rådhusets T-banestation.

I Chets huvud malde en tanke, om och om igen: Det här landet är inte för oss.

joefin.skold@dn.se
niklas.orrenius@dn.se